

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 3/6/2026

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

...για εμάς, τα δικά σου όνειρα!

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΠΑΠΠΑ - ΝΙΚΟΣ ΣΤ. ΚΕΜΕΝΕΣ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΝΑΥΣΜΑ

...για εμάς, τα δικά σου όνειρα!

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΠΑΠΠΑ - ΝΙΚΟΣ ΣΤ. ΚΕΜΕΝΕΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ:

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

A1.

1. Σωστό

2. Λάθος

A1.β. i) Η αντωνυμία «αὐτοῖς» αναφέρεται στους εμπρόθετους προσδιορισμούς που προηγούνται, «ἐν τοῖς συναλλάγμασι», «ἐν τοῖς δεινοῖς», «περὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς», οι οποίοι δείχνουν τα πεδία της ανθρώπινης δράσης αλλά και ελέγχου και εφαρμογής της ηθικής αρετής.

A1.β. ii) Η δεικτική αντωνυμία «τούτων» αναφέρεται στην προηγηθείσα λέξη «ἐνεργείας».

B1.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι αρετές γεννιούνται και φθείρονται με αντίστοιχο τρόπο. Με αναλογικό συλλογισμό ο φιλόσοφος περιγράφει τη σημασία της ποιότητας που φέρουν οι ενέργειες στις οποίες εθίζονται οι άνθρωποι, προκειμένου να αποκτήσουν τις ηθικές αρετές αλλά και τις τέχνες («ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη»). Η μαρτυρία από αυτό που συμβαίνει στις πόλεις, το οποίο χρησιμοποιείται ως τεκμήριο και επιβεβαίωση, στηρίζει τη θέση του φιλοσόφου ότι η ηθική αρετή όχι μόνο είναι επίκτητη αλλά μάλιστα οι πολίτες εθίζονται σε αυτή χάρι στο έργο που επιτελούν οι νομοθέτες, που δεν είναι άλλο από το να τους διαπλάθουν ως ενάρετους με τον εθισμό «οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς». Αποτελεί πάγια αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων ότι ο νόμος δεν αποβλέπει απλώς στην αποτροπή και την τιμωρία των παραβατικών συμπεριφορών, αλλά παιδαγωγεί δια βίου τους πολίτες και τους οδηγεί σε επαινετές συμπεριφορές. Τονίζεται πως η γένεση και η φθορά κάθε αρετής έχουν την ίδια αρχή «ἐκ τῶν αὐτῶν» και γίνονται με τα ίδια μέσα «διὰ τῶν αὐτῶν».

Αντίστοιχα λειτουργεί ο εθισμός των ανθρώπων στις τέχνες, σε ό,τι αποτελεί σύνολο γνώσεων και δεξιοτήτων που επιτρέπουν στον κάτοχό τους να παράγει μορφές. Με την αναλογία και τη χρήση αντιθέσεων για μια ακόμη φορά υπογραμμίζεται ότι ο εθισμός δημιουργεί και καλούς και κακούς κιθαριστές αλλά και οικοδόμους. Τα εμπρόθετα έναρθρα απαρέμματα συνοδευόμενα από τα επιρρήματα εὖ και κακῶς παρουσιάζουν παραστατικά τις ενέργειες που απαιτούνται για τη διαμόρφωση των αντίστοιχων τεχνιτών (ἀγαθοί-κακοί).

Αξίζει να σημειωθεί πως στο απόσπασμα ο νομοθέτης εμφανίζεται ως παιδαγωγός, ο οποίος αναλαμβάνει το λειτούργημα αυτό για τη ρύθμιση όλης της πόλης. Από το έργο του νομοθέτη και συγκεκριμένα από το αποτέλεσμα αυτού εξαρτάται και η ποιότητα του πολιτεύματος. Με ένα πλήθος αντιθετικών ζευγών

ο Αριστοτέλης επισημαίνει πως η έξη που αποκτάται ως μόνιμη συνήθεια και γνώρισμα των πολιτών επηρεάζει τον τρόπο λειτουργίας συνολικά της πόλης. Έτσι, όσοι νομοθέτες δεν επιτελούν σωστά το έργο τους οδηγούν με την αστοχία τους στη δημιουργία φαύλων πολιτευμάτων. Με απόλυτη βεβαιότητα για τη θέση του πως η αρετή είναι επίκτητη και όχι, ο Σταγειρίτης καταλήγει με έναν υποθετικό λόγο του μη πραγματικού, σημειώνοντας πως αν δεν ίσχυαν όσα υποστηρίζει ανωτέρω δεν θα χρειαζόταν η παρουσία δασκάλου «Εἰ γάρ μη οὕτως εἶχεν... ἀγαθοὶ ἢ κακοί». Ἄλλωστε αυτός είναι που κατευθύνει με τις σωστές ενέργειες και βοηθά στον εθισμό στην αρετή.

B2.

Ο Μ. Σταθόπουλος στο απόσπασμα από την ομιλία του και ο Αριστοτέλης στο χωρίο των Ηθικών Νικομαχείων που παρατίθεται προσεγγίζουν τον κοινωνικό χαρακτήρα της δικαιοσύνης. Ο δίκαιος άνθρωπος δε νοείται έξω από τα όρια της πόλης – κράτους και αποστασιοποιημένος από τις κοινωνικές σχέσεις που διαμορφώνει με τους συνανθρώπους του.

Ο Αριστοτέλης εξετάζοντας το πεδίο δράσης των ανθρώπων και εφαρμογής των αρετών αναφέρεται στη συνάφειά τους. Θεωρεί ότι οι συναλλαγές, οι συμφωνίες -κυρίως οι οικονομικές - και τα συμβόλαια μεταξύ των συμπολιτών έχουν τεράστια σημασία μέσα στην κοινωνία και στο πλαίσιο αυτών των σχέσεων αποδεικνύεται αν ένας άνθρωπος είναι δίκαιος ή άδικος. Η τιμιότητα ή ατιμία στις ανθρώπινες συναλλαγές καθορίζει την ύπαρξη της δικαιοσύνης. Οι ανταλλακτικές σχέσεις των συμπολιτών είναι θεμελιώδεις για την κοινωνία, και η δίκαιη και άδικη συμπεριφορά κάποιου πολίτη διαμορφώνει το χαρακτήρα των συναλλαγών και κατ' επέκταση της κοινωνίας.

Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η ομιλία του Μ. Σταθόπουλου σε μία νομική και κοινωνιολογική προσέγγιση. Ο καθηγητής αντιλαμβάνεται τη δικαιοσύνη ως ανθρώπινη και κοινωνική αρετή, στην οποία εμπεριέχεται η φιλαλληλία και το αίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης και τιμιότητας. Η δίκαιη συμπεριφορά ενός πολίτη αφορά όλο το φάσμα των ανθρώπινων διαπροσωπικών σχέσεων. Μέσα από το ασύνδετο σχήμα «τις προσωπικές, τις κοινωνικές...σχέσεις» προβάλλονται οι εκφάνσεις και ο πλούτος των ανθρώπινων σχέσεων στις οποίες ο άνθρωπος καλείται να εκπληρώσει το συνταγματικό χρέος του ως πολίτης με πνεύμα αλληλεγγύης.

Συμπερασματικά, μέσα από τα δύο αποσπάσματα αναδύεται η δικαιοσύνη ως κοινωνική αρετή και ως διαχρονικό θεμέλιο της ευνομούμενης κοινωνίας.

B3.

- 1 Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

B4.

ρυπογόνος = γινόμενον

ανάθεση = νομοθέται

ένδεια= δεῖ

ξέφρενος =σώφρονες

διάστρεμμα =ἀναστρέφεσθαι

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Γ1.

Ποιος λοιπόν θα τολμούσε ενώ έχουν έτσι τα πράγματα να επιχειρήσει τέτοια ενέργεια; Νομίζω μάλιστα ότι είναι άσχημο εσείς, που από την πόλη έχετε οριστεί διαχρονικά να φροντίζετε για τα ιερά ελαιόδενδρα, ούτε να μου έχετε επιβάλει ποτέ έως τώρα πρόστιμο (να με έχετε τιμωρήσει με πρόστιμο) γιατί εργάζομαι παράνομα , ούτε να με έχετε παραπέμψει στο δικαστήριο (ούτε να με έχετε βάλει σε κίνδυνο) επειδή τάχα απομάκρυνα κάποια, και αυτός, που ούτε τυχαίνει να καλλιεργεί κάπου κοντά ούτε είχε οριστεί υπεύθυνος ούτε είναι σε ηλικία ώστε να γνωρίζει για τέτοια ζητήματα, να με καταγγείλει γιατί απομάκρυνα, υποτίθεται, ιερό ελαιόδεντρο.

Γ2.

Ο ομιλητής προσπαθεί να αποσεισει την εις βάρος του κατηγορία πως έκοψε ιερές ελιές, καταδεικνύοντας ότι για αντικειμενικούς λόγους δεν θα μπορούσε να έχει διαπράξει αυτό το αδίκημα. Θεωρεί πως θα ήταν ο χειρότερος εχθρός του εαυτού του αν είχε προβεί σε μια τέτοια παράνομη ενέργεια που επέσυρε βαριές ποινές «έμαυτῶ κακονούστατος ἦν». Στο χωράφι αυτό δεν υπήρχε ούτε ένα δέντρο παρά μόνο ένας κορμός ελιάς « ἐν ᾧ δένδρον μὲν οὐδὲ ἓν ἔστι, μιᾶς δὲ ἐλάας σηκός». Γύρω γύρω υπάρχει δρόμος, ενώ από τις δύο μεριές υπάρχουν άνθρωποι που κατοικούν, είναι αφύλακτο το μέρος και ορατό από παντού « κυκλόθεν δὲ ὁδὸς περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοικοῦσιν, ἄερκτον δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν». Συνεπώς, υποστηρίζει πως υπό τέτοιες συνθήκες θα ήταν

παράλογο κάποιος να προβεί σε μια τέτοια πράξη. Ακόμα, θεωρεί πως η κατηγορία δεν μπορεί να ευσταθεί γιατί προέρχεται από έναν άνθρωπο που ούτε υπεύθυνος είναι, ούτε έχει την ηλικία να γνωρίζει τέτοιες υποθέσεις ούτε καλλιέργει χωράφι εκεί κοντά.

Γ3α.

τούτον - τούτους

ὄς - οἷ

γεωργῶν - γεωργοῦντες

τυγχάνει - τυγχάνουσι(ν)

ἐπιμελητής - ἐπιμεληταί

ἡρημένος - ἡρημένοι

Γ3β.

διαβεβλημένος - διαβλήθητι

ἀφανίζεις - ἀφανεῖν

φησὶν - φαίη

περιοικοῦσι - περιώκουν

...για εμάς, τα δικά σου όνειρα!

Γ4. α.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Σ. ΠΑΠΠΑ - ΝΙΚΟΣ ΣΤ. ΚΕΜΕΝΕΣ

οὔσης: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή με Υποκείμενο τον όρο «δημοκρατίας», γενική απόλυτη

ἀδικεῖν: τελικό απαρέμφατο ως Υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα «έξῆν», με εννοούμενο Υποκείμενό του «τὸν βουλόμενον», ετεροπροσωπία

ἐμαυτῶ: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, ως δοτική αντικειμενική στο «κακονούστατος»

ἐλαῶν: αντικείμενο στο «ἐπιμελεῖσθαι»

ὡς ἀφανίσαντα: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας, γιατί συνοδεύεται με το ὡς, με υποκείμενό της «με», συνημμένη (στο Αντικείμενο του απαρεμφάτου «με»)

ἐπιμελητής: κατηγορούμενο στο υποκείμενο της μετοχής ἡρημένος «ὄς»

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΝΑΥΣΜΑ

Γ4.β.

Υπόθεση: εἰ + ἦν (Οριστική Παρατατικού) : εἰ + Οριστική Ιστορικού χρόνου

Απόδοση: ἂν ἐπεχείρησα (Δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου)

Είδος: Μη πραγματικό

Μετατροπή στο Προσδοκώμενο

Υπόθεση: ἂν ᾶ

Απόδοση: ἐπιχειρήσω

Επιμέλεια απαντήσεων : Λίλα Δημάκη, Χαρά Κοντοσώρου.

